

Merima Čamo

IZMEĐU NASILJA I MIRA¹

BETWEEN VIOLENCE AND PEACE

Sažetak

Knjiga „Individuum i nasilje“ autora Gaje Sekulića sadržajno obuhvata dvije cjeline sljedećih naslova: „1991: Otvorena pisma protiv rata“ i „Prilozi zabačenoj historiji“, unutar kojih je prezentirana specifična forma individualno-građanskog i intelektualno-političkog protesta na kompleksna politička dešavanja u 1991. godini, u kojoj su se glavni politički akteri bivše Jugoslavije odlučili za rat. Šesnaest otvorenih pisama proizišlih iz personalnog bunta vođenog oštrim perom bosanskog vizionara, te originalni dokumenti koji potvrđuju predratne političke aktivnosti dviju institucija liberalno-demokratskog diskursa - Pretparlamenta Jugoslavije i Okruglog stola vlasti i opozicije Jugoslavije, čine tematski okvir za uspješnu i dojmljivu elaboraciju pacifističkih stremljenja i mirovnih aktivnosti pokrenutih u svrhu sprječavanja oružanih sukoba na području tadašnje Jugoslavije.

Ključne riječi: *otvorena pisma, politika, politički lideri, građanski protest, rat, političke institucije, mirovne aktivnosti*

Summary

Book Individual and Violence by Gajo Sekulić contains two parts with the following titles: 1991: Open Letters Against War

¹ Prikaz knjige: Gajo Sekulić *Individuum i nasilje*, Sarajevo, 2006, Rabić, 418 str.

and Contributions to Far Distanced History. Within them, a specific form of individual and civic, as well as intellectual and political protest has been presented, which refers to complex political events in 1991 when main political leaders in former Yugoslavia decided to start war. Sixteen open letters, which are result of personal rebel of one Bosnian visionary and original documents, which confirm pre-war political activities of two institutions of liberal-democratic discourse: Pre-Parliament of Yugoslavia and Round Table of Government and Opposition of Yugoslavia, give thematic framework for successful and impressive elaboration of pacifistic ideas and peace actions started with aim to prevent military conflict in former Yugoslavia.

Key words: *open letters, politics, political leaders, civic protest, war, political institutions, peace actions*

Knjiga „Individuum i nasilje“ autora Gaje Sekulića predstavlja svojevrsan doprinos novijoj političkoj historiji Bosne i Hercegovine. Sadržajno, knjiga je osmišljena kao hrestomatija, vješto strukturirana u dvije povezane tematsko-semantičke cjeline, sljedećih naslova: „1991: Otvorena pisma protiv rata“ i „Prilozi zabačenoj historiji“, unutar kojih je izložen specifičan osvrt na složena politička dešavanja u 1991. godini, tokom koje su se najmoćniji politički lideri ondašnje Jugoslavije odlučili za rat.

U prvom dijelu ove interesantne politološko-filozofske publikacije prezentirano je šesnaest otvorenih pisama iz jula 1991. godine, objavljenih u dnevnom listu „Oslobođenje“, koja je autor uputio predstavnicima dominantnih političkih elita koje su u to vrijeme imale političku a time i vojnu moć/vlast da započnu ili spriječe rat na tlu bivše Jugoslavije. Ovom, jednosmjernom korespondencijom, autor je nastojao pružiti individualno-građanski otpor destruktivnoj politici, istovremeno izražavajući svoj protest protiv sve veće spremnosti glavnih političkih aktera da se kriza cjelokupnog društva i države okonča ratom.

Tragična ratna dešavanja u narednih nekoliko godina na teritoriji Bosne i Hercegovine potisnula su ovaj kao i mnoge druge

pacifističke pristupe u razrješenju jugoslavenske krize, te pokazala u kojoj se mjeri politika može vulgarizirati, razotkrivajući se u vlastitoj ekstremnosti koju čine laž, prevara, nasilje, zločin i genocid. U ovom slučaju politika je svedena na nečasnu vještinu koja je u velikoj mjeri poslužila interesu političkih elita i njihovim “karakternim maskama ili personifikacijama”.

Imajući u vidu period u kojem su pisma napisana, zatim osobe – adrese kojima su namijenjena, a posebno njihov sadržaj, koji prije svega konotira lucidnost i zadivljujući nivo predviđanja, neophodno je skrenuti pažnju na političku i intelektualno-moralnu vrijednost pisama, kako u vrijeme kada su objavljena tako i sada. Pored pisama, uvršteno je i nekoliko autorovih tekstova objavljenih 1993. godine u časopisu „Filozofija i društvo“, kao i tri teksta u biranoj formi (npr. duži citat u formi teksta) s potpisom drugih autora. Sadržinom i značenjem, ovi tekstovi sačinjavaju tematski prilog/dopunu pismima, tačnije, predstavljaju jednu hronološku adskripciju.

Drugi dio knjige obuhvata arhivirane materijale/dokumente koji potvrđuju političke aktivnosti dviju predratnih institucija – Preparlamenta Jugoslavije i Okruglog stola vlasti i opozicije Jugoslavije, većim dijelom objavljene 1991. godine u prvom opozicionom listu pod nazivom “Republika”. Potrebno je naglasiti da su Otvorena pisma relativno nerazumljiva bez ovih historijskih dokumenata, koji svjedoče o mirotvornom djelovanju ne tako zanemarivog broja tadašnjih jugoslavenskih intelektualaca i demokrata. Kao najznačajniji dokument izdvaja se Ugovor o miru, koji je Okrugli sto u posredničkoj misiji predložio liderima šest republika i Međunarodnoj konferenciji o Jugoslaviji krajem 1991. godine. Naime, mirovni aktivisti bili su uvjereni da još uvijek postoji realna šansa da se oružani sukobi spriječe, te da se postigne kompromis koji bi prekinuo iracionalni vrtlog insistiranja na konačnim rješenjima svih gorućih – nacionalnih pitanja, kroz beskonačne političke konflikte i rat. Iako je ova posrednička misija rezultirala neuspjehom, njena mirotvorna poruka je manifestna i predstavlja osnovno političko određenje tadašnje liberalno-demokratske inicijative.

U tom kontekstu Sekulić ističe “...današnji i ratno-poslijeratni liberalni demokrati obavezni su pošteno i tačno ocijeniti zalaganje

za mir i demokratsku proceduru moje generacije i civilnih aktivista pretežno lijeve liberalne orijentacije”. Ta (pr)ocjena je po njemu od izuzetne važnosti jer “...historija današnje aktere demokratije i slobode u BiH, koja se još uvijek nalazi u 'izvanrednom stanju' proglašenom u Daytonu, lukavo stavlja gotovo pred ista iskušenja kao i sve nas u predvečerje rata”.

Knjiga „Individuum i nasilje“ autora Gaje Sekulića na jedan poseban način, bez dogme ili ideoloških floskula, propituje veze i odnose između politike i rata, unutar kojih, kako u predgovoru naglašava autor, figurira individuum skučen u svojoj svjesnosti o onome “što jeste” i “što će biti”, odupirući se nasilju mišljenjem opredijeljenim za mir i slobodu koja se prije svega postulira umom, a zatim djelom. Ta idejnost interpretirana je kroz konkretna zbivanja na “haotičnoj jugoslavenskoj političkoj sceni” ne tako davne 1991. godine, koja su čitaocu uspješno približena otvorenim pismima i dokumentima koji verificiraju aktivnost dviju političko/opozicionih institucija toga vremena.